

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Protiv separatizma*

Sva je židovska javnost alarmirana onim, što se u posljednje vrijeme dešavalo u Sarajevu. Ti se događaji tretiraju nesamo u »Židovskoj Svijesti« nego i u ne-židovskim novinama, i po onome, što one pišu, po izvještajima o govorima, koji su se zaredali u javnim velikim zborovima, može da se i na distanciju dobije predodžba o onome, što ondje biva i za čim sve to ide. I ne može se čutke da prijeđe preko toga. Jer ne samo što je Sarajevo jak i uvažen židovski centar, pa već po tome ti događaji nužno skreću pažnju i interesovanje na se, nego tendencije, što se ondje ispoljuju i sukobljuju, imadu ambiciju, da zahvate preko lokalnog okvira.

Možda su se strasti staložile, te se našao izvjestan »kompromis«, kad ovi reci izadu iz štampe. Bit će dobro, ako bude tako. Ali bi bila po mome uvjerenju samobmana, kad bi se uzelo, da su time riješena pitanja, koja su izbila. Korijenje tim pitanjima jest dublje; događaji nijesu efemerni. Oni mogu da se stišaju, ali će podzemno tjerati i dalje svoje izdanke, i po kojem spoljašnjem povodu mogu da opet izbiju, ako se akteri ne prenu i ne spoznaju sve zlo, što se tu stvara, a iz kojega nikoje dobro nikome ne može da izade.

Što je proizvelo alarm? U Sarajevu održala se skupština Sefarada, sazvana po nekolicini sefardskih intelektualaca, a prije nedjelju dana opet jedna židovske radničke organizacije »Poale Cijon«. U tim su se skupštinama iznijele optužbe protiv »Židovskog Nacionalnog Društva za Bosnu i Hercegovinu« i protiv »Židovske Svijesti«, pravije protiv lica, u čijim je rukama vodjstvo toga društva i toga lista: da su oni uzročnici svih zala, da im društvo i list služe ličnoj borbi, a ne stvarnoj, da unašaju razdor u redove Židova u Sarajevu. Govorilo se, da su Aškenazi protestovali protiv imenovanja Dra. Isaka Alkalaya za Vrhovnog rabina Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, naročito da je protestovao predsjednik Saveza Cijonista Jugoslavije i da se time diskvalifikovao za tu čast. To je, među ostalim, zaključila skupština po predloženoj rezoluciji, koja je saopćena »Savezu Jevrejskih Veroispovednih općina u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca«. U skupštinu »Poale Cijon« došla su i lica, iz drugoga tabora, kojima se nije dalo da govore. Pali su, za to, protiv njih povici, koji na neobično ružan način aludiraju na njihovo podrijetlo iz bivše Austro-Ugarske; bolje je da ih ne

opetujem. Rumen stida mora da je oblio sazivače te skupštine, kad su se, ostavivši ovu skupštinu, spomenuli tih povika. Skupština je bila javna; u njoj su bili i ne-židovi, i ne-židovski izvjestioci novina; zbog burnoga toka predstavnik je vlasti raspustio skupštinu. Kako je to sve smišljeno! Najprije »zdogovor« opće sefardski, a zatim se »polazi u narod« (dabome u drugome smislu nego »narodniki«), k proletarijatu, koji — nije li tako? — po socijalističkoj orijentaciji ne bi smio da ima razumijevanja i odobravanja za nacijske separatizme. Govornici su revnosno isticali, da njihove riječi nijesu uperene protiv »aškenaza«. Jedan je govornik tražio da se napusti ime »Židov« i niko nije ispravio neznačajko obrazloženje toga prijedloga (niko nije primijetio, da i španski naziv za naš narod odgovara tome imenu, koje smatram istorijski najispravnijim). Ova na oko sitnica odaje tendenciju i trebalo je da se zabilježi.

Ja sam iz tih izvještaja izostavio, što je upereno protiv pojedinih ličnosti, no smatram, da lično mogu istaći, te su one svojim dugogodišnjim radom pružile dovoljno dokaza za čistoću svojih stvarnih nastojanja oko ujedinjavanja židovstva i oko ostvarivanja židovskonarodnih, cijonističkih ciljeva, pa da su umjela stvar uzdići nad osobne momente i interese. I društvo i list, koji se napadao, učinili su mnogo: nesamo za hebraizaciju djece, nego i za zbiljsko zbližavanje braće po krvi, sinova istoga naroda: Sefarada i Aškenaza. Dešavale su se, nema sumnje, i pogreške. Nije, kadšto, bila potreba, da se ovo ili ono oštampa protiv pojedinih lica ili inače. No niko prav, ko je pratio rad tih muževa, a ne će da hotice preuveličava pogreške, neizbježne posljedice mladačke impulzivnosti, ne može da im podmiće lične i opake tendencije. Za mene, oni su bili na braniku čistoće židovske narodne misli i misli jedinstva našega naroda. Da su našli razumijevanja kod Sefarada, svjedoči ne samo saradnja Sefarada, nego i iskazi prinosnika za fond za štampu.

U stvari, ja sam duboko uvjeren, da se tu vodi borba između dvije ideologije, a lični momenat da je tek efemerni povod, te je ta borba izbila i da se vodi u formama, koje su za najtežu osudu. Hoće da se stvori jaz između Sefarada i Aškenaza. Sve kad bi se ove separatističke težnje tretirale na doličan način, ne bi se sa stajališta opće židovskoga, mogle opravdati, jer razjedinjuju, ali bi bar bila moguća diskusija o njima.

Priznat će se, držim, da sam sadržaj skupštinskih govora prikazao, koliko skra-

ćeno, toliko u ublaženoj formi. I ovako je tendencija dovoljno jasna. Samo zla namjera ili neoprostiva neupućenost mogla je da iznese tvrdnju, te su Aškenazi protestovali protiv imenovanja g. dra. Isaka Alkalaya — čitaj: Sefarda! — Vrhovnim rabinom. Nesamo što niko od Aškenaza nije protestovao, već je zbor rabina cijele kraljevine u tajnim izborima izabrao g. dra. Isaka Alkalaya jednoglasno predsjednikom. Tome zboru pribivali su, ako se hoće to diferenciranje baš silom da provada, osim samog g. dra. Alkalaya sami aškenaski rabini. Što se tiče »protesta« predsjednika Saveza Cijonista Jugoslavije, on, kao takav, u opće ne ulazi u stvar. Ako je g. dr. Hugo Spitzer, ne kao predsjednik Saveza Cijonista Jugoslavije, već kao predsjednik Saveza Jevrejskih Veroispovednih Općina protiv nečega protestovao, to nije bio protest protiv imenovanja ličnosti g. dra. Isaka Alkalaya, već protiv toga, što se kod ovog imenovanja Savez Općina nije uopće pitao, ma da je g. ministar vjera i sam zvanično priznao ovaj Savez organom, koji ima da daje svoje mišljenje o svim stvarima, koje se tiču židovske vjerske zajednice; a i protiv toga, što je izvršeno imenovanje, a da nema državnog zakona, koji u našoj kraljevini predviđa jerarhiju u židovstvu sa Vrhovnim rabinom na čelu. Razlozi su, dakle, naskroz stvarni, a ne lični. O njima može da se raspravlja; može da ih se i pobija. O svemu se tome mogla dobiti tačna obavijest u samome Sarajevu. Može neko, ako baš silom hoće, da se i uzrujava zbog te stvari, ali kome je do ispravnog raspravljanja, taj ne će ovakova pitanja iznijesti u javnoj općoj skupštini, koja, već po neupućenosti nije mjesto za raspravu ove stvari. A naročito ne će prikazati stvar tako, kao da je protest upravljen protiv ličnosti Vrhovnog rabina (čitaj: Sefarda), i ne će govoriti o protestu predsjednika Saveza Cijonista Jugoslavije, kad zna da je taj Savez toplo i dolično čestitao g. Vrhovnome rabinu, i da »protest« g. dra. Spitzera nije protest predsjednika toga Saveza. (Nije, držim, dalje potrebno kraj časnog cijonističkog i židovskog rada dra. Spitzera, da se bavim s njegovom »diskvilifikacijom«. Kako se, u ostalom, dolično može da raspravlja o tome pitanju, to svjedoči pisanje »Jevrejskog Glasnika« u Beogradu.) Zašto se tražilo napuštanje imena »Židov«? Dabome ne iz »židovskih« razloga, već jer se htjelo prikazati, da je taj naziv aškenaski (švapski). I dalje: ako je bilo moguće, da u skupštini padaju povici protiv Aškenaza, onda je psihološki jasno, da su za takve povike bile dane prepo-

* Ovaj članak izražuje lične poglede piševe. (Ured.)

stave sa strane priređivača i sa strane govornika, k čemu dolazi, da prema izvještajima niko nije ni kušao da ušutka te sramne povike. No zato se paušalno tvrdilo, da Aškenazi nazivaju Sefarde »dummer Bošnjak« ..., što ne može da stoji, a najmanje može da se tvrdi za nacionalno osviještene Aškenaze, koji svuda i svakom prilikom hoće da rade zajednički sa Sefardima i ne će uopće da priznaju ma kakvo lučenje između jednih i drugih, ni po krvi ni po udesu, ni po ciljevima koji idu za preporodom i jednovitosti našega naroda.

Po svemu ovome, a i po onome, što se godinama unatrag dešavalo, za mene ne može biti sumnje, da se ovdje ne ide za zaglađivanjem opreka, nego za tim, da se istaknu opreke i prave ograde između braće jedne krvi i jednoga naroda. Kome je do jedinstva, taj će i ondje, gdje ima nijansa, pastojati, da iz njih ne stvara bitne razlike. Kome je do sloge i saradnje, taj ne će delikatna pitanja tretirati u javnim zborovima raspirujući strasti, za koje ja hoću da vjerujem, te će se staložiti, kad se svaki učesnik skupštine otme sugestiji ljudi, u kojima po njihovu akademskome stupnju i intelektu možda i vidi vodje.

Lične opreke mogu da se zaglade; lica mogu da se maknu. Ali što je kud i kamo važnije, što je bitno, jest to: da se ruše ograde između braće, koje su u toku vijekova nastale silom spoljašnjih prilika dijaspore. Ne stvarajmo iz spoljašnjih obilježja, nametnutih vlašću sila, koje su bile jače od unutrašnjeg otpora naših predaka protiv njih, unutrašnje bitne osebine, koje bi, odijeljene između se, imale da traju. I naročito: ne ziđimo opreke, gdje su već stale da se obaraju od snage jednoga obnovnoga pokreta, za koji je i u nas već krajnji čas da svom svojom silom preporađanja zahvati svačiju dušu i da je privađa u kolo židovske zajednice, kojoj — danas više no ikad — trebaju svi naponi svih sila, inspirisanih skladnim kucajem srdaca.

U zemlji, u kojoj su sijali sjeme cionizma Dr. David Alkalay i Johanan Thau, ne smije više da bude recidive u vremena, koja su slomom asimilatorstva prestala da budu.

Dr. Aleksandar Licht.

Zakon o palestinskom državljanstvu.

Donašamo u izvratku članak, koji je objelodanjen u centralnom cionističkom organu »Haolam«.

Kako je poznato, sprema se zakon o palestinskoj naturalizaciji. U času, kad su pregovori između raznih instanca tek u pregovoru, gdje će se i cionističku organizaciju upitati za njeno mišljenje, nije moguće, da se što definitivno o sadržaju i najvažnijim ustanovama toga zakona kaže. Moramo se zadovoljiti time, da iznesemo neke misli, koje se sa cionističkog stanovišta k ovoj stvari moraju reći.

Pitanje naturalizacije spada k onim rijetkim slučajevima pozitivnog prava, o kojima je nešto u mandatu rečeno. Član VII. mandata propisuje, da se mora donijeti zakon o palestinskom državljanstvu. U tom zakonu moraju bit sadržane ustanove, koje će olakšati sticanje državljanstva Jevrejima, koji u Palestini stalno bo-

rove. Predviđeno je dakle od svih vlasti, koje su za mandat odgovorne, da će ovaj zakon već obzirom na mandat, obazrijeti se na zasebni status Jevreja u Palestini. Jevreji mogu s toga s pravom očekivati, da će ovaj zakon sadržavati ustanove, prema kojima će im sticanje palestinskog državljanstva biti znatno olakšano. Zamašitost ovih stavaka prelazi daleko preko materijalnog sadržaja zakona, a napose u ustanovama važnim po Jevreje.

Važno priznanje je ustanovljenje zasebnog prava Jevreja, koji trajno borave u Palestini, no ne smije se podcijeniti ni dodatak. Radi se ovdje o zasebnom karakteru jevrejske imigracije u Palestinu. Ne možemo je usporediti imigracijom kojeg povoljnog naroda u ma koju zemlju. U našem slučaju radi se o povratku jednog naroda u zemlju, koja mu je pravno priznata domajom usprkos tisućljetnog odsustva. Jevreji, koji se vraćaju u Palestinu, postaju u času, kad se odluče na povratak, potencijalnim građanima palestinske zajednice. Jevreje, koji se u Palestinu vraćaju, ne smije se smatrati kao »alien-se«, koji nemaju prava, da zahtijevaju naturalizaciju već im se ta pruža kao privileg, a eventualno im se i uskrati.

Da uzmognemo stvoriti predodžbu, kako da se zahtjevi Jevreja legislatorno obrade, pozabavit ćemo se zakonodavstvom drugih zemalja. Kao misao vodilju uzet ćemo onu turskog zakona o mohadžirima i poljskog zakona o sticanju državljanstva od 1920. Turska vlada ustanovila je u svom zakonu od 1272 (turskog brojanja), da muslimani, koji bi se uselili u Tursku, pukom izjavom, da odbacuju svoju dosadanju pripadnost, eo ipso postaju turski državljani.

Poljski zakon prvpisuje u § 3.: »Pripadnici stranih država, koji su poljskog podrijetla, te njihovi potomci, mogu postati građanima poljske države, ako kod povratka u Poljsku nadležnim vlastima podnesu dokazalo, da su poljskog podrijetla, te ako dadu izjavu, da žele postati poljskim građanima i da odustaju od svog dosadanjeg državljanstva«. Mislimo da su i Jevreji u sličnom pravnom položaju. Podijeljenje palestinskog državljanstva Jevrejima, koji se u Palestinu vraćaju, ne smije se stoga smatrati privilegom. To je naše pravo, koje bazira na priznanju naših zahtjeva glede osnutka jevrejske narodne domaje u Palestini. Nadamo se, da će cionistička egzekutiva u vidu ovih principa posmatrati pojedinosti ovog zakona. U tom smislu moramo prije svega zahtijevati, da se zasebna jevrejska prava u tekstu zakona nedvoumno i jasno istaknu. Ne bi udovoljavalo, kad bi se Jevrejima olakšalo sticanje državljanstva na taj način, da se sam zakon općeno kreće u liberalnom duhu. Sticanje državljanstva bilo bi u tom slučaju za sve reflektante, dakle implicate i za Jevreje, bez većih poteškoća provedivo. Moramo stoga zahtijevati, da se jasno istakne, da zakon bazira na mandatu, te da se kao izvor jurisdikcije mandatarne vlasti napomene mandat sam. Zakon bi dakle trebao da sadržaje specifične ustanove o Jevrejima, koji stalno u Palestini borave.

Priznajemo, da je osnovan zahtjev, da samo onaj Jevrej, koji u Palestini misli stalno boraviti, može steći državljanstvo. Ne ćemo, da elementi, koji ne stoje u ni-

kakovoj vezi s Palestinom i našom narodnom domajom, zloupotrijebe svoja prava i da se tako riješe obveza, što ih imaju spram država, kojima pripadaju. Opravdan je stoga zahtjev, da Jevreji, koji žele steći palestinsko državljanstvo, svoju želju time dokažu, da prije ostvarenja svojeg prava neko vrijeme u Palestini proborave. Udovolje li ovoj dužnosti, zadobit će pravo zahtjeva za naturalizaciju, a ova mora onda automatski da uslijedi. Za palestinske Jevreje ne bi smio da vrijedi postupak uobičajen u ostalim zemljama, ne smije da bude diskrecijonalne vlasti uprava, koji zahtjev za naturalizaciju može da primi i bez motivacije da ga odbije. U našem slučaju ne radi se o darivanju naturalizacije jednom »aliensu«, već o ispunjenju jednog »potencijalnog« prava građanina, koji se vraća u svoju priznatu domovinu.

U drugu ruku mora se vrijeme, koje je preduvjet sticanju državljanstva odmjeriti tako kratko, u koliko je to uopće moguće. U zadnje vrijeme u svim su državama ovi rokovi znatno produljeni. Obuhvaćaju redovito 5, 7 a i više godina. U malo zemalja postoji rok od dvije godine, a mislimo da bi taj rok u Palestini zadovoljavao. Radosno bismo doduše pozdravili, kad bi za početak bio uveden kraći rok. Ne vjerujemo, da će se razlog ovoj našoj želji tražiti u kakvom nastojanju, da se i onako kratki rok za Jevreje još napose skрати. Olakšica ne bi imala biti u tome, što bi Jevreji par mjeseci manje čekali od ostalih. Razlika je u prvom redu u automatskom sticanju državljanstva.

Isti princip trebalo bi i primijeniti i kod promatranja slijedećih pitanja. U gotovo svim zakonodavstvima predviđena je mogućnost, da se jednoć podijeljeno građanstvo povuče. No kako Jevreji prema našem shvaćanju nisu »aliens«, već dobivaju državljanstvo, koje se u ničemu ne razlikuje od državljanstva onih ljudi, koji su u Palestini rodjeni, to ovo njihovo pravo ne bi smjelo da bude opozivo. Misao tog zahtjeva bit će jasniji, kad prikazemo razloge, s kojih je u mnogim zemljama uvedeno pravo opoziva podijeljenog državljanstva. U engleskom zakonu od g. 1918. o sticanju državljanstva naveden je kao jedan od razloga pomanjkanje lojalnosti spram engleske vlade. Jasno je, da bi ova ustanova u tom smislu za Palestinu bila nonsens. Omogućilo bi se time samovoljno rukovanje diskrecijonalnom vlasti; jer svaki pokušaj protesta protiv palestinske administracije ili najviših vlasti u zemlji, te kakova propaganda u kojoj stranoj zemlji, primjerice u Americi, moglo bi se smatrati aktom ilojalnosti, što bi za sobom povuklo gubitak netom stečenog državljanstva.

Ne treba smatrati sitničavosti, ako uzmemo u obzir »finansijalnu« stranu, te kad tražimo, da se troškovi naturalizacije svedu na minimum. Ističemo tom prilikom, da n. pr. sticanje državljanstva u državama Južne Afrike stoji 2 sh. 6 d. Kod siromaštva, koje vlada u pretežnom dijelu naših useljenika i kolonista nije to samo »detalj«.

Naravno je, da se ne ćemo upustiti u sve detalje problema. Htjeli smo iznijeti samo neke općene misli, da tako istaknemo principijelnu i praktičku važnost cijele stvari.

Keren Hajesod.

Weizmann u Americi. Nakon svojih pregovora u Cincinnatiu povratio se dr. Westu. Ovaj kratki boravak u Newyorku da nastavi i dovrši svoj put po Middle Westu. Ovaj kratki boravak u Newyorku namijenjen je glavnoj svrsi njegovog putovanja u Ameriku, a to je osnutak američkog odjeljenja Jewish Agency. Konvencije u Chicagu i Torontu Weizmannovom su prisutnosti dignute nad uobičajeni nivo ovakvih konvencija. Njegovi govori duboko su djelovali na sve krugove. Jevreja. Prikazao je sadanje stanje u cionizmu, te je naglasio potrebu, da svi američki Jevreji suradjuju kod Jewish Agency. Na obim konvencijama izraženo je vodstvu dra. Weizmanna povjerenje i preuzela se obveza, da se rad oko pokreta a napose za Keren Hajesod intenzivira.

Keren Hajesod u Skandinaviji. Na nalog londonskog K. H. direktorija pošla su gg. dr. Apfel i dr. Helfmann u skandinavske zemlje i to u Dansku, Švedsku, Norvešku i Finsku, da ondje intenziviraju rad oko Keren Hajesoda. Izvještaji, što do sada predleže obećaju povoljne rezultate. Pri koncu rada u Kopenhagenu priredili su ondašnji cionisti u čast dra. Apfela i Helfmanna banket. Tom prilikom zaključeno je, da svaki cionista 10% svojih dnevnih osobnih izdataka žrtvuje za Keren Hajesod. Svi prisutni zavjerili su se, da će ovaj zaključak provesti.

Danski cionisti pozivlju cioniste cijelog svijeta, da slijede ovaj primjer. U pozivu ističe se, da Danska država na ovaj način kraj 3,000.000 stanovnika u humane svrhe sabire preko milijun funti godišnje.

Keren Hajesod u Poljskoj. Kako poljski K. H. biro javlja, povoljno napreduje K. H. rad u Lodzu. Za skupštinu, koja se održala 27. januara i na kojoj su govorili dr. Reich i dr. Gottlieb, vladao je veliki interes. U Čenstohovi napredovao je rad u prošlim tjednima. Aktivno suradjuju osim cionista i hitahduta još i vanstranačko udruženje trgovaca i malotrgovaca. Rabin Wloczavek došao je u svrhu intenziviranja rada u Čenstohovu. Osim javnih predavanja sudjelovati će i kod rada sa-

mog. — U Sieradzu započeo je rad uz sudjelovanje gg. Kota i Apela. 26. siječnja održan je niz skupština, na kojima se raspravljalo o sadanjem stanju u Palestini. Da se unapredi akcija u Siedlzu boravio je ondje zastupnik Grünbaum. Održana je velika skupština i čajanka, kojoj su prisustvovale ličnosti grada. Zastupnik Grünbaum prisustvovao je i sjednici trgovačkog društva, veliki dio prisutnih subskribirao je na licu mjesta znatne svote za K. H.

Iz židovskog svijeta.

Sjednica Beard of deputiesa. Ovih dana održana je u Londonu sjednica Board of deputiesa pod predsjedanjem Mr. H. S. O. Henriquesa. K izvještaju komisije za živežne namirnice i šehitu napomenuo je Colonel Cohen, da je nečuveno, da protivnici iskorišćuju ovo pitanje za svoje napadaje na jevrejske općine. D'Avigdor Goldschmith izvjestio je o radu Foreign Comitea te je medju inim rekao, da se položaj u Litavskoj nakon povratka dra. Rosenbauma nije poboljšao. Za daljnji rad jevrejskog ministarstva nije predviđena nikakova stavka u budžetu. Dr. Rosenbaum demisionirao je, no umoljen je, da svoje agende dalje vodi.

Prema obavijesti, što ju je Board dobio od Saveza Naroda, opozvala je rumunjska vlada naredbu glede evakuacije rumunjskih izbjeglica. Ovo znači velik napredak u toj stvari. Kako je referent saznao promet je s ove i s one strane Dnjestra velik. Izmedju ruske i rumunjske vlade u toku su pregovori, kako da se osnuje kontrolna komisija, koja bi imala ustanoviti, gdje se rijeka smije prekoračiti. Do sada još ne predležu nikakovi rezultati ovih pregovora. — Mr. Lucien Wolf izvjestio je o svom putovanju po Istočnoj Evropi, a napose o svom boravku u Beču i Bukurestu te o koracima, što ih je u korist jevrejskih studenata poduzeo. Mr. Liverman izvjavio je, da je došla prilika, da se intervenira u korist ugarskih Jevreja, kako izaslanici ugarske vlade upravo u Londonu vode pregovore. Na upite odgovorio je D'Avigdor Goldschmith, da Mr. Wolf nije putovao u oficijelnoj misiji, već to bijaše ferijalno putovanje. Učinio je sve

što je u korist tamošnjih Jevreja mogao učiniti, no to nije učinio u oficijelnom zastupstvu Boarda. Izgleda, da će ugarska vlada promijeniti svoje držanje spram Jevreja.

Antisemitski govori u američkom senatu. Za debate u američkom kongresu o useljivanju, istupilo je više govornika protiv jevrejskih useljenika. Zastupnik Box od imigracionog odbora izvjavio je, da su najveća opasnost po kulturu veliki svjetski gradovi. Na osnovu statistika pokušao je dokazati, kako stanoviti narodi imaju tendenciju da se nastane u velikim gradovima, a ovu tendenciju napose pokazuju ruski Jevreji. 85% ruskih Jevreja stanuje u gradovima. Mr. Stoodard, koji je napisao niz knjiga i članaka o useljivanju, tvrdio je, da se Jevreji u mnogo većoj mjeri od svih ostalih naroda Evrope sele u Ameriku. Ispunjuju kvote dotičnih zemalja još prije, nego što urodjeno pučanstvo uopće može zatražiti vizum. Jevrejske useljeničke organizacije pomažu ove useljenike novcem i savjetom. Većina ovih useljenika nepoželjni su elementi, poglavito staretinari. Oni ne dolaze u Ameriku radi ljubavi za njene ideale i nju samu, već iz egoističnih razloga (!). Jevrejski govornik Sabat, nastojao je, da utisak ovih govora, koji su dijelom bili saslušani uz veliko odobravanje, upadicama i primjedbama oslabi.

Iz cionističkog svijeta.

Sjednica cionističkog akcionog komiteja. Sjednica akcionog komiteja ustanovljena je za 4. marta, a održat će se u Londonu. Na dnevnom su redu aktuelna pitanja politike, kao Jewish Agency te pitanje organizacije u vezi s demisijom dra. Solovejčika. Dan zasjedanja ustanovljen je obzirom na američke delegate, koji tek polovicom februara mogu da otputuju. Centralni cionistički biro obaviješten je iz Amerike, da će sjednici u zastupstvu američkih Jevreja prisustvovati gg. Conheim, Goldberg i Fischman. Član egzekutive Louis Lipski prispjet će 22. veljače u London.

Josip Papić.

K 25-godišnjem jubileju.

Odlični član zagrebačkog kazališta g. Josip Papić slavi u subotu, dne 9. o. m. 25-godišnji jubilej svoga umjetničkoga rada. Koristimo se ovom prilikom, da pred židovsku javnost iznesemo, ma i u kratkim crtama, život i rad toga našega umjetnika, s kojim se i mi Židovi imamo pravo da dičimo.

Josip Papić rodio se u Beogradu na »Zereku«. Odgojen je u tradiciji sefardskih Židova, gdje nije bilo i moglo biti razumijevanja za umjetničko djelovanje glumca. Papić imao je da se bori protiv konzervativnog shvatanja porodice, naročito svoga oca, kad je, već zarana, izrazio želju da postane glumcem. Ko je vidio filmski komad »Stari Zavjet«, moći će da dobije predodžbu o tome, kolika je bila patnja mladoga Papića, kad ga je neodoljivo gonilo k oličenju njegova unutrašnjega poziva. Pobjegao je nekoliko puta od kuće, ali su ga vazda povratili i nastojali da ga

odvrate od njegove namisli. Njegova čežnja za kazalištem bila je tako jaka, da je napustio očinsku kuću, jer se otac nikako nije htio sprijateljiti s mišlju, da mu sin bude glumac. Kolika je ta oporba bila vidi se i odatle, što bi stari Papić na pitanje, gdje mu je sin, odgovorio: »odmetnuo se u hajduke«. Pa čak i onda, kad je Papić bio angažovan u beogradskom pozorištu, nikad nije otac išao da vidi sina glumiti.

S 19 godina (1899.) stupio je u niško pozorište »Sinčerić«, koje je onda bilo u Zaječaru. Marljivo je radio na sebi i brzo je napredovao, tako da ga je nakon 2 godine upravnik beogradskog pozorišta, Nikola Petrović, pozvao u Beograd. Tu je djelovao 2 godine, a zatim se ponovno vratio u niško pozorište. Ali nemirni njegov duh i želja da što više nauči, nisu mu dali mira. I Papić započinje svoja putovanja. Glumio je čas u Protićevoj družini, čas u Sarajevu, zatim opet u Šapcu, pa u Osijeku, dok konačno kao gotov umjet-

nik dodje u Zagreb. Uz to je Papić proputovao svu današnju Jugoslaviju i ozbiljno učio naročito jezik, pa je sigurno u tome pogledu prvi medju svim glumcima. Ali je pored toga polazio i u inostranstvo u Pariz, Beč, Berlin, München, Italiju i Švicarsku. U ovih 25 godina svoga umjetničkoga rada igrao je Papić jedno 500 uloga, pa je naišao svagda na priznanje stručne kritike i doveo na pozornicu nezaboravne kreacije, pune života, kakove ih samo može iznijeti umjetnik, koji je po svome unutrašnjem pozivu strasno zavolio svoje zvanje i s njime se srasao kao malo ko.

Kraj toga Papić nikad nije zaboravio ni zatajio svoga podrijetla, iz kojega je crpao i snagu, te nije na »putešestvijama« s raznim glumačkim družinama pao, već je u neprestanom radu rasao. Odrasao je, kako smo već spomenuli, u židovskim tradicijama, od kojih je jedna od najjačih značajka, obiteljski život: ljubav prema svojim. Trebalo je samo jednom zaviriti u njegov dom, gdje još možemo vidjeti

Ostavština jednog Jevreja za Narodni Fond. Kako palestinske novine javljaju, poklonio je Jevrejin, koji potječe iz Sibirije, a obitava u Šanghaju po imenu Hajim Zimmermann, KKL 20.000 zlatnih rubalja i množinu dragulja u istoj vrijednosti. Ostavština namijenjena je kupnji zemljišta i osnutku kolonije sibirskih Jevreja. Nakon što su vlasti u Šanghaju dulje vremena pravili poteškoća kod provedenja oporuke, došlo je konačno do sudbenoga naloga, da se dragulji prodaju, a ukupna svota da se preda I. T. C. u Londonu. Preostalih 20.000 rubalja još je uvijek u rukama izvršitelja oporuke koji se krato, da ih namijene svojoj svrsi. S tog razloga pošao je dr. Kaufmann, redaktor »Sibir Palestine« u Šanghaj, da ondje provede akciju za KH i KKL te da tom prilikom i uredi pitanje ove oporuke.

Nathan Strauss o Palestini. Poznati filantrop Nathan Strauss, koji momentano u Palestini boravi, rekao je o svojim dojmovima:

»Nakon što sam vlastitim očima vidio ono što se u prošlim godinama uradilo, moram da kažem, da me je napredak u Palestini upravo iznenadio. Keren Hajesod donio je u pogledu useljivanja, gospodarske kolonizacije i jevrejskog školstva obilne plodove. Ne mogu da nasmognem dovoljno hvale za djelo Hadase. Duboko sam uvjeren, da će kraj daljnje saradnje Jevreja cijelog svijeta budućnost jevrejske narodne domaje biti obezbijedjena.«

Američka konferencija. Na osnovu pregovora cionističke organizacije, a napose onih dra. Weizmanna, upravio je Louis Marshall, predsjednik American Jewish Comitea, prominentnim jevr. ličnostima Amerike poziv, da sudjeluju kod konferencije, koja će se obdržavati 26. februara u Newyorku. Najvažnija pitanja, o kojima će se na konferenciji raspravljati, osnutak je palestinske Investment Company i saradnja američkih Jevreja u Jewish Agency.

Naidič i Nassatissin pohodit će doskora Palestinu. Kako »Morning Journal« javlja, poći će g. Naidič s poznatim ruskim milijunarom Nassatissinom u mjesecu martu u Palestinu.

uščuvanu ovu tradiciju, da se o tome uvjerimo. Stara njegova majka i sestre ostaviše Beograd i preselile su se u Zagreb, samo da budu vazda uza nj, a njegova majka ne može dosta da priča o svome jedincu Josefu. Papić se uvijek rado odazivao svim pozivima sa židovske strane te je vazda najpripravnije sudjelovao u svim židovskim priredbama. Tako je godine 1909. sudjelovao u matineji uz Morrisa Rosenfelda u Osijeku, nebrojeno puta u Zagrebu, Sarajevu, Beogradu i svagdje, kamogod ga se zvalo.

Zadatak ovih redaka nije da naniza sve role, koje je kreirao naš Papić. Dubokom intuicijom on je svakoj svojoj roli dao život i stvarao, po našem sudu, u gledaoca punu iluziju onoga, koga je htio da prikaže. Ako je na njemu što skrivljeno, onda jest u prvome redu to, da ga se zatrpalo ulogama i da mu se nije dalo prilike da u dodiru s umjetničkim životom u umjetničkim centrima još jače iskoči kao prvak dramskih umjetnika, koji on ne-

Američki turisti za Palestinu. Kako »Doar Hajom« javlja, organizuje njujorški »Jewish Tribune« turističko putovanje za Palestinu.

Anglo Jewish Association za tehniku u Hajfi. Dne 27. januara održao je Anglo Jewish Association svoje zasjedanje u Londonu. Tom prilikom zaključeno je, da se i tehniku u Hajfi obdari iznosom od 100 funti.

Kampanja za koloniju Herzlia u Americi. U cijeloj zemlji rad za koloniju i vrti grad Herzlia u punom je toku. Težište rada leži u New-Yorku, no i iz Južnih država i Middle Westa javljaju povoljne rezultate.

Kanadski cionisti za jerusolimsku univerzu. Cionistička konvencija održana u Torontu zaključila je, da se jerusolimska univerza dariva s 12.000 dolara i da se rad za cionističke fondove intenzivira.

Novi cionistički Labour Society. Nedavno je u Londonu društvo Haavoda, koje se sastoji od Palestinaca i londončana, a svrha mu je, da u finansijalnom i svakom drugom pogledu podupire kulturne institucije u Palestini. Društvo će ujedno nastojati, da englesku javnost upozna s idealima jevrejskog radničkog pokreta.

Iz Palestine.

Kralj Husein protiv ekstremnih zahtjeva palestinskih arapa. Dok mnogi izvještaji iz Amana kažu, da i kralj Husein zahtijeva palestinsku nezavisnost i odbija Balfourovu deklaraciju, javlja dopisnik »Doar Hajoma« dne 21. siječnja na večer iz Kaira slijedeće:

Kairske novine javljaju iz Amana, da je ondje u čast kralja Huseina u subotu prije podne pred vladinom palačom priredjena velika demonstracija. O podne priredjen je za sve članove delegacije banket. U nedjelju primio je kralj Husein u posebnoj audijenciji nekoliko žurnalista. Izjavio je kategorički, da mu je jedini cilj, da Arapima pribavi potpunu slobodu, te toga radi zahtijeva od vlada, da ispune obećanja, što su ih arapskom narodu dale. O podne primio je delegacije raznih palestinskih arapskih stranaka, a među njima i novoosnovanu stranku felaha. Popodne

sumnjivo jest na zagrebačkoj pozornici. Velik umjetnik, koji on jest, postao je to po sopstvenoj genijalnosti i sopstvenim vaspitanjem. Stvarao je iz dubokog fonda svoje umjetničke duše.

Gledamo ga uvijek nasmješljivog, dobrog čovjeka, koji nam je i lično toliko omilio. Dobročudna ironička crta titra mu oko usana. Prikazivao je najvećma pakosna intriganska i cinička lica s uvjerljivom vjernosti, on, dobar i iskren čovjek, prirodna, oličena kulturnost sina staroga naroda, kome je na čast i diku.

O njegovim kreacijama mi nijesmo izvješćivali, smatrali smo i smatramo, da sa pozornice pripada svima, a ne tek nama. I nama je milo, što je naš Josip Papić doista osvojio i kritični sud i toplotu simpatija sve publike.

Tek danas na 25-godišnjici njegova umjetničkoga rada, neka nam je dozvoljeno, da mu savijemo svoj vijenac slave kao lijepome i dobrome izdanku našega naroda. Šehehejanu...

održano je kod kralja Huseina važno političko vijeće, kod kojeg su učestvovala palestinske i sirske delegacije. Kralj Husein dao je tom prilikom tačan izvještaj o svom radu unutar zadnjih dviju godina, govorio je o pitanjima, koja su u vezi s ugovorom o panarapskoj konfederaciji, koji bi se imao sklopiti s Engleskom. Izjavio je jasno, da u političkim osnovama, na kojima bazira renesansa arapskog naroda, nije došlo do nikakvih promjena. Dalje se kralj Husein izjavio protiv pretjeranih zahtjeva palestinskih arapskih vodja, koji se kraj sadanjih prilika na nikoji način ne mogu ispuniti. On će voditi računa o mišljenju arapskih vodja, no samo pod uvjetom, da im zahtjevi budu logični i odgovaraju mogućnostima provedbe. Zahtjevi ne smiju da izviru iz pretjeranih nacionalnih osjećaja. Ovog časa mora se svako pitanje promatrati sa stanovišta zdravog razuma i kaniti se svih osjećajnih uzbuna.

Fond za konstruktivne radove u svrhu umanjenja nezaposlenosti u Palestini. Vaad Leumi izdao je na Jevreje Palestine apel, u kojem podsjeća na nezaposlenost, koja u zemlji vlada. Cionistička organizacija učinila je sve, što joj je bilo moguće da nezaposlenost ublaži i da stvori dovoljno radnih prilika. Isto činio je i Vaad Leumi i mnoge druge organizacije u zemlji. Kolonisti su zaključili da kod žetve duhana uposle jevrejske radnike. Za vrijeme zime naći će stotine jevrejskih radnika kod poljskih radova uposlenja. No sve to ne dostaje. Proglas ističe, da samo po sebi ne fali na radnim prilikama, te treba samo razmjerno malih sredstava, da se tom zlu doskoči. Upravlja stoga na palestinski jišuv poziv, da svatko bez obzira na imućtvne prilike svoje dohotke od tri dana daruje stalnom fondu za konstruktivne radove. Uz pomoć ovog fonda imali bi se započeti radovi u gradovima i kolonijama u vrijednosti od barem 30.000 funti. Fond bi poslužio, da se dade zajmove onima, koji ne mogu da nadju zarade. Vaad Leumi je uvjeren, da jišuv ne će zaboraviti svoju dužnost.

Jevrejska opera u Palestini. Jevrejska opera u Palestini pokazuje daljnje velike uspjehe. Ne samo Jevreji, već i ostali slojevi pučanstva u velike se za ovu operu interesiraju. Sve predstave u Jerusolimu, Jafi, Haifi usprkos čestih repriza uvijek su bile rasprodane. O izvedbi komada izrazio se High Comissioner vrlo povoljno te je pripisao ovom djelu veliku kulturnu važnost. Nakon izvedbe Traviate i Rigoletta vrlo se uspješno izvela i opera Paglazzi.

Razvoj trgovine narandža u Jafi. Trgovina narandža u Jafi pokazuje u zadnjim godinama veliki napredak, nakon što je upakovanje usavršeno i stare veze sa Evropom obnovljene. Pred rat narasla je proizvodnja od 30.000 sanduka u godini 1898. na 1,600.000 sanduka u vrijednosti od LE 298.000 u god. 1915. Za rata su nasade narandža zbog slabe povodnje, nedostatnog nadzora te direktnih šteta rata vrlo štetovale. U sezoni 1921./22. otposlano je 647.000 sanduka u vrijednosti od LE 162.500. God. 1922./23. možemo zabilježiti znatan porast. Otposlano je 1,464.588 sanduka, te je time premašena predratna količina za 25%.

Odstup anticijonističkih činovnika palestinske vlade. Politički podtajnik palestinske vlade, Mr. Wichmond, poznat sa svog anticijonističkog držanja, odstupio je. Glasa se, da će i zastupnik engleske vlade kod emira Abdulaha u Transjordaniji, Mr. Philby, odstupiti. Richmond bi imao preuzeti njegovo mjesto u Amanu.

Uvoz i izvoz Jafe u novembru 1923. Ukupno je uveženo robe u vrijednosti od Le 212.400, u količini od 9012 tona spram 13.115 tona i Le 236.870 u oktobru. Uvoz se smanjio spram istog mjeseca u godini 1922. za 1,845 tona u vrijednosti od Le 27.857.

Od gornjeg iznosa doveženo je 1942 tone u vrijednosti Le 47,147 iz Egipta, iz Sirije 758 tona u vrijednosti od Le 37.490. Iz ostalih zemalja uvezlo se 6139 tona u vrijednosti od Le 130.122; 173 tona u vrijednosti od Le 3653 bio je palestinski proizvod.

Glavni proizvodi, uveženi u mjesecu novembru 1923. razdjeljuju se ovako:

Kava za Le 6848; šećer za Le 5349; riža za Le 2120; brašno za Le 6656; tekstilne robe za 55.275; cement za 3787; petrolej za 1744; benzin za 2737; strojevi za 8756; željezna roba za Le 5310.

Eksportirano je via Jafa u novembru sveukupno 7185 tona u vrijednosti od Le 67.950 prema 1376 tona u vrijednosti od Le 27.868 u mjesecu oktobru. Osim toga izvezeno je kovnog novca u vrijednosti od Le 31.200.

Glavni izvozni artikli u mjesecu novembru:

Narandže za Le 41.820; likeri 221 tona za Le 5768; sapun 167 tona za Le 6720; bademi 70 tona za Le 2220; stari bakar i željezo 328 tona za Le 2708.

Iz Jugoslavije

SJEDNICA SAVEZNOG ODBORA S. C. J.

U nedjelju, dne 3. februara ove godine održao je Savezni Odbor S. C. J. sjednicu, kojoj su pribivala gg. predsjednik dr. Hugo Spitzer (Osijek), dr. A. Licht (Zagreb), Vilim Locker (Novosad), dr. Edmund Fischer (Osijek), Vilko Ornstein (Vinkovci), Hugo Adler (Požega), Dr. Oto Braun, dr. Hugo Bauer, Rikard Herzer, dr. M. Horn, Albert Ozmo, dr. Singer, David Spitzer, Lav Stern, Drago Steiner, svi iz Zagreba.

Dr. Hugo Spitzer, predsjednik S. C. J., otvara sjednicu pozdravom članova, a zatim konstatuje, da je dovoljan broj članova prisutan, da se mogu stvarati pravovaljani zaključci. Iza toga sjeća se toplim riječima nedavno preminulog odličnog privrženog i požrtvovnog sumišljenika I. N. Schulhofa, te izrazuje žalost nad njegovim gubitkom. Predlaže, da se uspomena na njega zapisnički objekovječi. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen. Zatim čestita zagrebačkim sumišljenicima na uspjehu kod općinskih izbora, te izrazuje nadu, da će predsjedništvo djelovati na uhar židovstva.

Nakon pročitavanja stiglih dopisa podjeljuje riječ dru. Singeru za tajnički izvještaj i o Keren-Kajemetu. Dr. Singer razlaže zadatke, što ih je Savezni Odbor primio na izvršenje od Saveznog Vijeća. Jedna od najvažnijih zadaća bila je uređenje pitanja osnutka jugoslavenske halučke farme. Govornik prikazuje razvoj ove stvari, koja je dovela konačno do sporazuma, što ga je dr. Licht na XIII. kongresu sklopio s upravom Keren Kajemet Lejistraela. Naša je sad dužnost da pro-

vedemo akciju za namicanje potrebnih sredstava za jugoslavensku farmu. Konstatuje, da je na žalost ta akcija tek u nekoliko mjesta provedena; krajnji je čas da se svagdje odmah provede, pa moli sve članove Saveznog Odbora da u svojim mjestima porade u tom smjeru.

Radni Odbor nije želio da odnema ruje pored ove halučke akcije sav preostali rad, već je nastojao da radi i na drugim područjima, tako naročito za Keren Hajesod i Keren Kajemet. O uspjehu rada za Keren Hajesod još će posebno referirati njegov upravitelj. Sibirni rad Keren Kajemeta bio je uspješan. Prvi je puta što smo ne samo postigli, već i prestigli propisani kontingent. Ima nade, da će se izgradnjom organizacije i sistematskim radom postići još mnogo bolji rezultat.

Konačno se bavi organizatornim pitanjima, a naročito šekelskom akcijom i radom mjesnih organizacija te naglašuje, da se zapazna neki napredak, iako još ne zadovoljava. Naše će nastojanje biti, da u ličnom saobraćaju mjesne organizacije podstrekemo na sve intenzivniji rad.

Dr. Licht nadopunjuje izvještaj tajnika, naročito o akciji za koloniju. Osvrće se na kritiku rada vodstva u židovskim novinama, te naglašuje, da ovaj način raspravljanja i kritike rada Saveza u javnosti nije u interesu stvari. Zatim prelazi na pitanje šekelske akcije, te ističe njezinu veliku važnost, jer o njoj zavisi sastav kongresa, a po tome i odredjenje, smjera budućeg rada. Konačno govori o istupu dra Solovejčika iz Egzekutive i o sjednici Akcionog Odbora.

Locker, Novisad, stavlja neke upite i izjavljuje, da i on želi življu agitaciju, ali da mjesne organizacije ne smiju opet sve očekivati od vodstva.

Izvještaj tajnika i upravitelja Fonda prima se na znanje, te mu se izrazuje zapisnička zahvala.

Simo Spitzer izvješćuje o radu Keren Hajesoda, te ističe lijepi rezultat jesenje kampanje navadajući rezultat pojedinih mjesta. Jedino u Južnoj Srbiji kad smo prvi put izaslali povjerenike nije postignut nikakav rezultat. Govornik se zatim bavi s nekim organizatornim pitanjima u radu za Keren Hajesod, a naročito pitanjem namještenja pomoćnog osoblja i radom mjesnih kuratorija. Konačno razvija program budućeg rada.

U debati, u kojoj su učestvovali Locker, dr. Spitzer, dr. Licht, David Spitzer, dr. Singer, stavljeni su razni upiti, na koje je odgovorio referent naglašujući, da se može trajni uspjeh postići samo onda, ako rade mjesni kuratoriji, kao što to pokazuje rad u Novom Sadu, pa predlaže, da se i tom prilikom izrazi zahvala direktoru Kasovitzu, kao i svim članovima kuratorija, te bogoštovnoj općini u Novom Sadu. Konačno spominje, da sveukupni troškovi uprave iznose jedva 7 posto unišlih prinosa, a nihi 2 posto potpisanih obveza. Izvještaj prima se na znanje uz zahvalu za neumorni i revni rad upravitelju Keren Hajesoda.

David Spitzer podastire blagajnički izvještaj, te naglašuje da se stanje Saveza poboljšalo tako, da danas nemamo više duga. Šekelska akcija prošle godine je s malim iznimkama svagdje prema Savezu obračunata, tako, da je i Savez bio u stanju da pravodobno pošalje obračun Egzekutivi. Konačno apelira na sve sumišljenike da pored šekela ubiru i prinos za Savez, jer moramo pokriti budžet od 184.000 dinara. Šekeli su razaslani i valja odmah akciju povesti.

Dr. Singer izvješćuje o stanju zvaničnog

glasila organizacije »Židov« te prikazuje njegov povoljni razvitak. Postignuti suficit upotrijebit će uredništvo za izgradnju lista. Izvještaj prima s odobravanjem do znanja, pa se blagajniku izriče zapisnička hvala. U vezi s time raspravljalo se i o »Jüdisches Volksblatt« te je izražena spremnost da ga se subvencionira.

Slijedi referat o jugoslavenskoj halučkoj farmi. Dr. Licht prikazuje dosadašnji rad i razvoj pokrenule akcije za halučku farmu i naglašuje, da akciju treba brzo provesti i ubrati iznose, što ih je vodstvo ustanovilo. Pošto akcija sporo napreduje, potaknuto je iz redova naših halucim u Palestini, da neko od njih dodje u Jugoslaviju i da akciju provede u vezi s članovima R. O. Radni se Odbor bavio tim predlogom te je bio načelno za to, da se pozove g. ing. Zaloscer, ali naš je odgovor prekasno stigao, tako da smo premašili proljetnu kampanju. Hoćemo li da se uzmogremo iskoristiti jesenja kampanja, moramo akciju završiti bar koncem maja. Prepušta Saveznom Odboru, da stvori zaključak, da li treba pozvati g. ing. Zaloscera.

Govornik prelazi zatim na pitanje nabave zemljišta te spominje, da naši halucim nijesu zadovoljni sa zemljištem, što im ga nuda uprava Keren Kajemeta, pa drže, da bi mogli dobiti bolje zemljište od ICA. Treba i ovu mogućnost uzeti u posmatranje, te računati i s ovom kombinacijom. Nastojat će se dakle u prvome redu da se postigne sporazum s Keren Kajemet Lejistraelom, ali ne po svaku cijenu, jer moramo uvažiti želje naših halucim. Dođe li ipak do utanačenja sa upravom »ICE«, morat će se naći takovo rješenje, po kome će se očuvati princip nacionalizacije tla. Konačno razlaže, kako sebi zamišlja brzo i uspješno provodjenje ove akcije.

U debati, koja se na taj referat nadovezala odboreno je stajalište Radnoga Odbora, te mu je podijeljena ovlast da stvar konačno uredi i jednoga svoga punomoćnika ovlasti da na licu mjesta sklopi u sporazumu s halucim definitivno utanačenje bilo sa Keren Kajemetom bilo sa ICA.

Drago Steiner izvješćuje o radu Palestinskog ureda te naglašuje, da se uređ najviše bavio emigrantima, koji su većinom tražili novčanu potporu. Uredu se iz Jugoslavije prijavile 42 osobe, koje su tražile certifikate. Pokrenuta je akcija za organizovanje putničke družine, koja bi povodom velikih svečanosti na Pesah posjetila Palestinu. Konačno izvješćuje o stanju halučke stanice u Zagrebu i povjereništva u Beogradu. Nakon raznih upita, na koje referent odgovara, prima se izvještaj na znanje.

Kod eventualija raspravljalo se i o sporu između sarajevskih Židova. Predsjednik S. C. J. g. dr. Hugo Spitzer zamoljen, da se očituje autentično o ispadu jednoga govornika na jednoj sarajevskoj skupštini, uperenom protiv njegove osobe, najpripravnije čita svu prepisku, koju je vodio po ovom predmetu sa izvršnim odborom S. J. V. O., a isto i izvještaje, koje je od njega primio i zatim izjavljuje ovo: Dr. Vita Kajon proglasio me je, kako čitam u »Židovskoj Svijesti«, diskvalifikovanim poradi mogega istupa u stvari imenovanja g. dra Isaka Alkalaya za vrhovnoga rabinera Kraljevine SHS.

Držim, da bi se doista diskvalificirao, ako bi se od toga prigovora uopće branio. No kad je stvar jednom iznešena u javnost — protiv moje volje i bez mogega znanja, jer ja sam po ovom predmetu korespondirao samo sa izvršnim odborom Saveza i najviše radi

toga, što je zlorabljena u cilju, da se sije razdor usred cionističke organizacije treba, da se ona prikaže onako, kako je tekla, a ne kako ju se hoće da predstavi u očitoj namjeri, da se izrabi za mulne ciljeve.

Prije svega konstatuju, da ja uopće nisam protestovao protiv imenovanja dra Izaka Alkalaya vrhovnim rabinom, a još manje, da sam taj ili kakav god protest podigao radi toga, što je g. dr. Alkalay sefard i što bi tim imenovanjem bili povrijeđeni osjećaji ili interesi eškenaskih rabinera, dotično općina. Ne samo kao predsjednik S. J. V. O. i S. J. C. već ni kao Židov uopće ja ne poznajem razlike između Židova raznoga obreda.

Ni jednom riječi, ni jednom gestom kroz cijelo dugo vrijeme, što stojim u židovskoj javnosti ja nisam pokazao a ni slutiti dao, da ja pravim razlike između Židova eškenaskog i sefardskoga obreda. I u privatnom saobraćaju a i kao predsjednik S. J. N. O. i S. C. J. ja sam uvijek podržavao i podržajem vrlo ugodne veze sa braćom Sefardima, koji, mislim, i moj rad simpatično prate. A što se tiče gosp. dra Izaka Alkalaya, ja protiv njega nemam upravo ništa, nasuprot, ja ga mnogo štujem kao čovjeka, koji se ne samo, da udovolji dužnostima svojega zvanja, već po toplom osjećanju srca svojega, živo zauzima za sve židovske stvari, koji je mnoge židovske bijednike izbavio iz teške nevolje, a koji je pouzdan i znamenit faktor u cionističkom pokretu.

Ako sam ipak u povodu njegova imenovanja vrhovnim rabinom ne protestovao već tražio, da Savez Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina zauzme stav, ja sam to učinio, jer sam duboko uvjeren, da se to imenovanje nije moglo izvršiti potpunim mimoilazom Saveza.

Od toga uvjerenja ne može, da me odvratiti ni članak, koji je iznešen u »Jevrejskom Glasniku« pod natpisom »Vrhovni rabinat«.

Da je Vlada stvorila novo nadležstvo u svojem krilu, u Ministarstvu Vjera, da je kreirala položaj referenta za židovske stvari i na isti postavila spremna Židova, tome ne bi moglo biti prigovora, nasuprot, što se mene tiče, ja bih ovakovu novu ustanovu pozdravio najvećim veseljem, jer ona bi pružala jamstvo za to, da će se naše stvari sa strane Ministarstva Vjera tretirati razumijevanjem, koje se ne da pretpostaviti u nežidova.

No o tom se ovdje ne radi. Gospodin Ministar Vjera nakalamio je organizmu židovstva u Kraljevini SHS. sasvim novu granu, stvorio je, ne u krilu vlade, već unutar židovstva jednu sasvim novu, neobičajnu, tuđu a, budimo iskreni, dojakošnjoj organizaciji vjeroispovjednih općina suprotnu ustanovu, ustanovu hijerarške prirode, koju Židovi ne poznaju.

Ja lično nisam protivnik tome, da se ovakav novi položaj stvori, a to sam i istakao u poslanicama, koje sam uputio Glavnom Odboru S. J. V. O., jer u tome se saglašavam sa piscem gore spomenutoga članka, da se kreiranjem toga položaja izjednačuje židovsko svećenstvo sa svećentvom ostalih konfesija, čiji dostojanstvenici svoju konfesiju ne samo reprezentiraju, već i odlučno zastupaju.

No kako su po dosadašnjem ustrojstvu židovske općine autonomne i po vlastitoj svojoj odluci usredotočene u Savezu, koji dakle jeste njihov centar prema vlastima i kao takav jedini pozvan, da daje svoje mišljenje, da li i kako se može ta nova ustanova prilagoditi dojakošnjoj organizaciji — i s njom

se dovesti u sklad. Stoga držim, da je Vlada, i ako je tim imenovanjem i kreiranjem Vrhovnoga Rabinata htjela da izvrši akt naklonosti prema Židovima, ipak trebala da prije traži to mišljenje, pa da je to učinila, sigurno bi Savez nakanu g. Ministra i u ličnom i u stvarnom pogledu srdačno pozdravio, ali bi stavio prijedlog, da se najprije dodje do sporazuma o štatutu, kojim se djelokrug te nove ustanove i njegova držaoca uređuje.

I ako držim, da za ono, što sam govorio ili pisao kao predsjednik S. J. V. O. odgovaram samo tom Savezu, ipak sam našao potrebnim, da stvar i ovdje objasnim, pa prepuštam mirne duše svakom objektivnom čovjeku, da prosudi, jesam li ispravno postupao ili ne, jesam li što poduzeo, što se ne podudara sa dužnostima, koje me vežu kao predsjednika Saveza Jugoslavenskih Cionista.

Savezni odbor jednoglasno uzima ovu izjavu do znanja, ne upuštajući se u tom pogledu ni u kakvu diskusiju.

Što se same stvari tiče jednostavno je mišljenje prisutnih članova bilo, da se spor ne može smatrati tek ličnim, već da iz njega može nastati razdvajanje između Sefarada i Aškenaza. Savezni Odbor osudio je što su se sporovi iznijeli u javnim skupštinama i nežidovskom novinstvu, stojeći na gledištu, da je samo bestrasno i u krugu upućenih moguća stvarna rasprava, koliko je dakako pokretaocima tih afera do stvarne diskusije stalo. Od intervencije predstavništva S. C. J. odustalo se, jer takova intervencija nije zatražena ni s koje strane, pa je Savezni Odbor mišljenja, da u ovaj čas ne bi bila ni korisna u toliko manje, što je dvojbeno, da li bi bila prihvaćena i da li, kraj raspirenih strasti, postoji teren za stvarno raspravljanje.

Konačno se raspravljalo i o mjestu i vremenu održanja ovogodišnjeg Saveznog Vijeća, te je na prvome mjestu predložen Beograd, a kao rok održanja Saveznog Vijeća 15. juni, Savezni Odbor stavlja u dužnost Radnome Odboru, da izradi promjene štatuta, koje treba Savezno Vijeće naknadno da odobri.

Na prijedlog g. Lava Sterna prepušta se Radnom Odboru da prema potrebi izgradi i poveća Palestinski ured.

U 7 sati na večer zaključuje predsjednik sjednicu.

PUTNICI ZA PALESTINU!

Iz Konstance (Rumunjska) kreće brod za Jafu s putnicima, koji žele prisustvovati Pesah svečanostima na 10. aprila, te prispjeva u Jafu na 14. Na 27. se vraća, te dolazi u Konstancu na 2. maja.

Cijene su za tour-retour slijedeće:

I. razred sa opskrbom	Lei 25.600.—
II. razred sa opskrbom	Lei 16.000.—
I. razred bez opskrbe	Lei 13.000.—
II. razred bez opskrbe	Lei 5.600.—

Grupe od 10 osoba dobivaju popust od okruglo 20 posto. Na brodu se nalaze i specijalne kabine I. i II. razreda, koje u skuplje za 10 posto.

Za ovo putovanje rezervirana su već veoma mnoga mjesta. Tko još reflektira na karte, neka se pravovremeno kod nas prijavi.

Više slobodnih mjesta imade za putovanje u martu (odlazak iz Konstance 1. marča, dolazak u Jafu 5., odlazak iz Jafe 13., povratak u Konstancu 18. marča.).

Za put preko Trsta za Jafu podijeljuje Lloyd Triestino izletnicima za aprilske sve-

čanosti za I., II. i III. razred popust od 30% uključivo opskrbu. Karta za palubu (Deck) stoji bez opskrbe i bez kreveta lira 78.—. Ove se cijene razumijevaju za tamo i natrag.

Javi li se dovoljan broj turista pripravan je Lloyd Triestino, da stavi na raspolaganje poseban brod, koji bi oko 9. aprila krenuo iz Trsta, stigao u Jafu oko 17. aprila, a koncem aprila nastupio povratak.

Na tom posebnom brodu stoji putovanje za tamo i natrag u salonskoj klasi, uključivo krevet i opskrbu lira 9.—.

U slučaju, da bi većina putnika zatražila ritualnu hranu, pobrinut će se parobrodarsko društvo, da udovolji toj želji.

Umoljavamo sve putnike, koji žele da putuju preko Trsta, da nam to saopće najkasnije do 20. o. mj., da bismo pravovremeno mogli da osiguramo poseban brod.

Viza za to putovanje dobiva svaki posjednik pravovaljane putnice kod engleskog konsulata, ako dokaže, da je u posjedu L 30.—, a u iznimnim slučajevima i manje, ako iskaže (na primjer retour-kartom), da će se u Palestini zadržavati manje od 3 mjeseca. Uvjete za preseljenje trgovaca u Palestinu, objavit ćemo u idućem broju.

Pal. ured, Zagreb, Ilica 31.

Cionistički organizacioni rad. »Jüdisches Volksblatt« u svom posljednjem broju donosi ovaj članak: U Vašem cijenjenom listu od 11. I. o. god. napao je g. prof. L. Vig-Senta pod gornjim naslovom žestoko djelatnost zemaljske centrale. Sa žalješću je konstatirao, da naš pokret u Vojvodini stalno nazaduje.

G. prof. Vig naveo je nekoliko mjesnih organizacija koje propadaju, u kojima cionistički život obamire te u obliku raznih nacrtava pravila ostaje u pišaćim stolovima bivših predsjednika i tajnika pokopanih.

Pocrtavam ovu žalosnu pojavu, i razumijem g. prof. Viga, kojeg poznajem kao svijesnog i prokušanog cionistu. Njega boli ovo stanje, te on nastoji, da bolest samu spozna, kako da je privede liječenju.

Uzrok ovakovih bolesti ne smijemo tražiti u daljini, već u mjestu samome. Moramo se upitati i reći, da daleka centrala ne može da bude odgovorna za raspored jedne mjesne organizacije. To moramo pripisati mjesnoj organizaciji samoj. Osobito kod organizacije, kao što je to cionistička, ne bi smjelo biti vječitog budjenja sa strane centrale, kojoj je prava zadaća, da stvori osnove za povećanje broja ovih mjesnih organizacija, a ne da oživljuje obamiruće organizacije, koje je uz velik trud i trošak u život dovela. U prvom se redu članovi mjesnih organizacija moraju sami da brinu, da paze i goje organizaciju, koja već od početka na slabim nogama stoji, da odgoje gardu borbenih ljudi proniknutih cionizmom, koji bi za taj cionizam i nešto žrtvovali.

Čudnovato je, da upravo u Senti, koja broji tako odličnih cionista, kao što je to g. prof. Vig, cionistička mjesna organizacija obamire. Svakom je cionistu u dnevnom saobraćaju dana prilika, da širi ideju cionizma među onima, koji su još van njega. Ovaj način propagande je plodonosniji od jednokratnog predavanja kojeg gospodina od zemaljske centrale. Publika pobožno sluša lijepo uobličen govor, te predavaču burno povladjuje, ali do sutra sve već zaboravi.

Nije stvar zemaljske centrale da optužuje ovakovo propagandno putovanje, već je zadaća onih, koji su na čelu rada, da započetu djelatnost prošire i izrade. Sudbonosna je pogreška, kad zbog nemarnosti jedne mjesne organizacije treba optovovati putovanja ove vrsti, pogotovo, kad se troškovi takovog putovanja mogu upotrijebiti u važnije svrhe.

Dužnost je svakog kućnog liječnika, da učini sve, što mu je moguće, prije nego što će bolesnika uputiti kakvom liječničkom kapacitetu. Svaka se mjesna organizacija mora isto tako postaviti na stanoviše ovog liječnika.

Cijonistički pokret mora da predstavlja armiju vojnika, prepuštenih samima sebi, no vojnika koji rade; armiju, koja će borbu sistematski i svrstano pa i bez generala započeti. Mogućnost bivstvovanja ne osniva se na sistemu kadera, s pomoću svojih generala, i bez vojnika, vode pokusne ratove.

I u tom slučaju vrijedi stara poslovice, koju dovikujem svim onim cijonističkim mjesnim organizacijama koje misle, da bez tuđe pomoći i nadzora ne mogu postojati, a to je: »Pomozi si sam, pa će ti i Bog pomoći«!

Menahem Emil Vig.

Zajednička izjava Žid. Nac. Društva i Upravnog Odbora »Žid. Svijesti«. Na posljednjoj izvanrednoj odborskoj sjednici Žid. Nac. Društva raspravljalo se je o sukobu, koji je izbio među sarajevskim Jevrejima povodom napadaja na Žid. Nac. Društvo i »Žid. Svijest«. Nakon temeljitog i svestranog razmatranja donio je Odbor Žid. Nac. Društva ovaj zaključak:

Vodjenje te borbe ne može koristiti općoj jevrejskoj stvari, niti može služiti na čast sarajevskim Jevrejima. Žid. Nac. Društvo ne želi dalje da vodi tu borbu i prelazi opet na normalno vršenje svojih poslova. Ovom prilikom optužuje odbor izjavu Žid. Nac. Društva, koja je već često puta zvanično i nezvanično najavljena, da će Žid. Nac. Društvo promicanje jevrejsko-nacionalnih ciljeva u svako doba prema svojim silama izdašno podupirati bez obzira da li dotična akcija dolazi iz Nac. Društva ili izvan njega. Time smatra Žid. Nac. Društvo za sebe ovu borbu dokončanom.

Žid. Nac. Društvo uputilo je gornji zaključak Upravnom Odboru »Žid. Svijesti« koji je na svojoj sjednici usvojio stanovište »Žid. Nac. Društva«. Time je i za »Žid. Svijest« ova borba svršena.

Gosp. Stanislav Vinaver piše u sarajevskom »Narodu« od 26. I. žučljiv napis, koji ne može da se opravda onim, što je »Židovska Svijest« o njemu pisala. Mi se s time ne bismo bavili, kad g. Vinaver ne bi bez ikakva temelja podcrtavao austrijanštinu redaktora »Židovske Svijesti«, ljudi, kako on kaže, »duhovno pouijemčeni, bivših žalosnih eksponenata Austrije na Balkanu« tvrdeći podjedno, da se »jevrejstvo tih redaktora sastoji u davaju patenta na patrijotizam na jedan sada već pokojni način pokojne Austrije«. Nas ne zanima stav g. Vinareva prema cijonizmu. O tom je već istorija i politika velikih država i državnika izrekla svoj sud, a činjenice su utvrdile, da izuzevši g. Vinaveru i ljudima ekstremno asimilatorskima nije »Jeruzalim tek legendarna i pesnički uvešćena epopeja«.

No g. Vinaver, pozivajući se na ljubav prema ovoj zemlji, nema pravo da je drugima osporava tek za to, da s njima lično razračunava. Ovo među Židovima na žalost tako omiljelo a tako nedostojno nadmetanje u patrijotizmu, trebalo bi jednom da prestane; ono ništa ne dokazuje, nikoga ne uvjerava i mora da je odvratno ispravnim ljudima izvan židovskoga tabora, pa radilo se i o g. Vinaveru. No prije svega nesnosno je i mora da je dojadilo isto ufinjenim ljudima ovo sramno pokušavanje, koje je baš u posljednje vrijeme izbilo, te Židovi nastoje dotući Židove time, te ih prikazuju eksponentima Austrije, i kako već te fraze glase. Ako se g. Vinaver poziva na svoje »bolje židovstvo« i čak iznaša svoju genealogiju u potkrepu toga (kao da to što dokazuje), onda on dolazi sa sobom u protuslovlje, kad u isti čas sumnjiči banalnim žurnalističkim objedama ljude, čiji javni rad mu za to ne daje ni sjenke opravdanja. To nije »bolje«, nego najgore židovstvo, kad se iz surove mržnje nastoji na ovaj način ljude istoga plemena izvrći opasnostima, pišući o njima u tonu i u izrazima, koji su u stanju raspiriti neraspoloženje prema našoj rasi, koje latentno i onako postoji. G. Vinaver nema prava da kritikuje način pisanja »Balkana« i trebao bi da se čuva da govori o »nitkovskim napadajima«, o »drumskim razbojnicima« i »podlacima«.

Nežidovski glas o događajima među sarajevskim Židovima.

»Politika« (beogradski dnevnik) od 30. januara o. g. donijela je pismo svoga sarajevskog dopisnika »J« (vjerojatno je g. B. Jevlić, O. U.) pod naslovom »Sarajevska nedelja« u kome se uz ostalo nalazi i ovo:

»Borba koja je otpočela po izboru novih opštinskih savjetnika, i o kojoj sam vas ranije izvjestio, sad je u potpunom hauku. Među onima koji protestuju javilo se i udruženje inženjera jednom kolektivnom notom. Kako opštinu, sudeći po stavkama novog budžeta, iščekuju u toku ove godine mnogi tehnički radovi, prirodno je što su inženjeri podigli svoj glas jer u redovima novih opštinskih savjetnika nema nijednog stručnog lica. Ali je najveće nezadovoljstvo izbilo među sarajevskim Jevrejima. Već duže vremena se vodi prikrivena borba između domaćih i naseljenih Jevreja, između sefarda i eškenazija. Posljednji su najvećim dijelom iz Magjarske i Austrije, i imali su do sad dominantan položaj u svim granama jevrejskog javnog života. Oni su, u ostalom, vodili i glavnu reč u organu »Židovska svijest«, koji je uređivan u radikalno-cijonističkom duhu. Nezadovoljni su, sad, što u opštinskom veću nemaju svog predstavnika, pa su se energično oborili na nove zastupnike koji su iz redova »domaćih« Jevreja. Borba je dovela do jedne skupštine »domaćih«, vrlo burne i vrlo žestoke, na kojoj je generalno osuđen dosadanji rad vodja. Dali će »doseljeni« ustupiti i kakav će rezultat doneti ova borba do istrage, nije izvesno. »Domaći« imaju kapital u rukama, ali »doseljeni« su neobično žilavi i energični i predstavljaju gros jevrejske inteligencije u Sarajevu. U političkim krugovima sarajevskim prati se ova borba sa živim interesovanjem, u toliko pre što se veruje da su u nju umešani radikalski

prsti. Na poslednjoj skupštini »domaćih« javili su se kao govornici i neki koji su među Jevrejima poznati kao agenti radikalne stranke.«

Incident na Sokolskoj zabavi u Sarajevu. Na Sokolskoj zabavi od prošle subote dogodio se nemili incident. Jedan glumac usudio se da karikira Jevreje, ali je okupljena publika počela da zviždi, a Jevreji su demonstrativno napustili dvoranu, dok starosta Sekola nije stvar uredio, izvinivši se za drski istup toga glumca, a priredjivački odbor nije bio upućen u sadržaj te tačke programa.

Matinee Povereništva Jevrejskog Narodnog fonda u Beogradu. U sali »Oneg Šabat« održan je ovaj matinee 3. ov. mj., koji je bio odlično posećen, što se daje protumačiti činjenicom, da sve jevrejske ustanove u Beogradu moralno i materijalno podupiru opštejevrejski rad ovog Povereništva, te je prilikom ovog matinee-a ovo došlo do vidnog izražaja učešćem velikog broja posetilaca.

Mešoviti hor Srp.-Jevr. Per. Društva otpjevao je Hatikvu. Zatim je predsednik Povereništva g. Dr. David Alcalay u svome pozdravnom govoru izneo značaj rada K. K. L. u sadašnjosti, koji uporedo sa K. H. postizava sa uspehom svoje zadatke na kolonizaciji i podizanju Erec Izraela. Ističe, da je preduslov svemu jaka organizacija rada, što se daje postići ako se poveća broj poverenika i saradnika tih ustanova. Iznosi kao primer agilnost vrednih naših sumšljenica gdje Merkade Dijade, Bojane Anaf i gdje Elle Jarehi, koje su odnele nagrade pri utakmici u ovogodišnjoj hanuka akciji (srebrnu menoru, kao prvu nagradu dobila je gđa Bojana Anaf). Prikazivanje 100 slika (sa projekcijama) iz Palestine — ilustracija rada K. K. L. — izvedeno je, te su posetioci imali prilike donekle upoznati se, sa do sada postignutim uspesima ove ustanove. Sa žaljenjem se mora konstatovati, da se usled nepredvidjenih tehničkih razloga nije mogao izvesti utvrđeni koncertni deo kao i igranka. Dod utiscima slika u kojima smo videli život i rad naših halucim i svu prozaičnost i požrtvovnost njihovu, opazili smo opravdano razočaranje naše omladine, koja je uzaludno čekala na igranku. Čist prihod, koji je zadovoljavajući biće namenjen za Nordanov grad za uspomenu na godišnjicu smrti toga nezaboravnog vodju cionističkog pokreta.«

Izbori za Židovsko nacionalno društvo u Zenici. Dne 19. januara održalo je Žid. nac. društvo, podružnica Zenica, svoju petu redovitu glavnu skupštinu, te je izabran slijedeći odbor: Predsjednik: g. Otto Weiss; potpredsjednik: g. Salamon Trinki; tajnik: g. Sami Papo; povjerenik ŽNF: g. Samuel Trinki; blagajnik I.: g. Samuel Trinki; blagajnik II.: g. Albert Attias i ostali odbor.

Istaknuti valja, da se za ove izbore osobito brinuli naši omladinci, koji su ispred svoga društva »Neurim« ovu listu predložili, te jednoglasno prodrijeli.

Promocije. Naš sumišljenik g. Kalmi Baruh promoviran je dne 1. februara o. g. na bečkom univerzitetu na čast doktora filozofije. Čestitamo.

— U petak dne 25. januara promoviran je medicinar g. Josef Finzi na bečkom univerzitetu na čast doktora sveukupne medicine. Našem sumišljeniku i senioru akad. društva »Bar Giore« srdačno čestitamo!

Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.
Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.
Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.
Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

PAMUK A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovičeva ulica broj 15
Brzjavici: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
engleski — talijanski

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGER
BAKAČEVA ULICA BR. 5 **ZAGREB** TELEFON
BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KLUČNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

Na veliko! Na veliko!
JUŽNO VOĆE
limuna, naranča, smokva, badema, datulja, sultanina, malaga, i. d. uz najjeftinije cijene kod
I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb
Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Prava
„ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek za njegu kože, usta, zuba, proti reumatizmu
Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32
Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)
Prilaz 12 ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrljednog patvoa.rin

Regina Schlesinger
Ernest Breiner
Zaručeni

Zagreb

Vinkovci

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugaj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje nepremovnih posjela

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku **„MACHER“**

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Akcijski kapital . . Din. 50,000.000
Rezerve . . . . . „ 6,000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4.
(kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice: **BROD n/S** Starčevićeva ul. br. 4 **DJAKOVO** Wilsonova ul. br. 4 **OSIJEK** Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne tranzakcije **PRIMA:** uloške na knjižice i tekući račun i plaća najbolje kamate, **KUPUJE I PRODAJE:** valute i devize, te ih obračunava najpovoljnije, **IZDAJE:** čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!